

Trakų gimnazijos veiklos kokybės įsivertinimo ataskaita

2023 m. išvados ir rekomendacijos

Gimnazijos veiklos įsivertinimas buvo atliktas vadovaujantis Mokyklos, įgyvendinančios bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo metodika (2016).

Gimnazijos veiklos įsivertinimą atliko gimnazijos veiklos kokybės įsivertinimo darbo grupė, patvirtinta 2023 m. rugsėjo 1 d. gimnazijos direktoriaus įsakymu Nr. V-110. Jos nariai: mokytojos Daiva Bernatavičienė, Vincenta Diugevič, Jurgita Lapuchovienė, Teresa Mikonskaja, soc. pedagogė Ilona Balkuvienė

Pasirinkta sritis 2. Ugdymas(is) ir mokinių patirtys, Tema 2.2. Vadovavimas mokymuisi. Rodiklis 2.2.2. Ugdymo organizavimas. Raktiniai žodžiai: diferencijavimas, individualizavimas, suasmeninimas.

Darbo grupės tikslas: atlikti 2023 m. gimnazijos veiklos įsivertinimą.

Uždaviniai:

- įtraukti visą gimnazijos bendruomenę į gimnazijos ugdymo(si) kokybės tobulinimą;
- nustatyti gimnazijos stiprybes, silpnybes, grėsmes ir galimybes;
- pagal gautus rezultatus pateikti rekomendacijas problemoms spręsti.

Duomenų rinkimo būdai:

- gimnazijos mokinių ir mokytojų apklausa;
- pamokų stebėjimo protokolai;
- refleksija.

Respondentai: gimnazijos mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai, administracija, 6 – 8 bei IG – IVG klasių mokiniai.

2023 m. giluminiam (teminiam) nagrinėjimui ir tobulinimui Trakų gimnazijos veiklos kokybės įsivertinimo koordinavimo grupės nariai pasirinko įsivertinimo 2 srities „Ugdymasis ir mokinių patirtys“ 2.2. temą „Vadovavimas mokymuisi“, 2.2.2. rodiklį „Mokymosi organizavimas“, raktinius žodžius – **Diferencijavimas, individualizavimas, suasmeninimas**

Išvados pateiktos, palyginus 2022 m. gruodžio mėn. ir 2023 m. gruodžio mėn. atliktų mokytojų ir mokinių apklausų rezultatus, remiantis gimnazijos administracijos vykdytos ugdymo proceso stebėsenos duomenimis.

Gimnazijos veiklos kokybės įsivertinimo koordinavimo grupė, apibendrindama 2023 m. darbą, pažymėjo, kad ta pati sritis renkamasi keletą metų, nes netenkina pasiekta pažanga, o kai kur net ir atvirkščiai – padėtis blogėja.

Išvados

Remiantis apibendrintais mokytojų ir mokinių anketų atsakymų duomenimis, galima teigti, kad taikytos priemonės tik iš dalies turėjo poveikį: remiantis mokytojų atsakymais, padaryta ženkli pažanga – mokytojai daugiau dėmesio skiria mokymo(si) diferencijavimui, individualizavimui ir suasmeninimui. Pokytis aiškiai matomas, palyginus 2022 m. gruodžio mėn. ir 2023 m. gruodžio mėn. mokytojų atliktų analogiškų anketų rezultatus. Tačiau palyginus tų pačių metų mokinių anketų atsakymus, matomas situacijos pablogėjimas – mokiniai teigia atvirkščiai – kad ugdymo turinio diferencijavimui mokytojai skiria mažiau dėmesio

Šiuos pokyčius rodo Gimnazijos veiklos kokybės įsivertinimo dokumentai, t.y. Google Forms klausimynų ir kitų formų kūrimo priemone sukurtos anketos ir jų rezultatus rodančios diagramos.

Apklausoje dalyvavo 23 mokytojai.

- 17,4 proc. daugiau mokytojų nurodė, kad aiškindami mokiniams temas ir skirdami užduotis, atsižvelgdami į mokinių gebėjimus bei darbo tempą, leidžia jiems pasirinkti skirtingo sudėtingumo užduotis, skirtingą jų skaičių ir apimtį. Mokytojų, darančių tai tik kartais sumažėjo 13,1 proc.
- 4,3 proc. daugiau mokytojų atsakė, kad, organizuodami mokymą(si), leidžia mokiniams pasirinkti užduočių atlikimo būdus (raštu, žodžiu, savarankiškai, su draugo pagalba, naudojantis papildoma medžiaga ir priemonėmis, pvz. skaičiuotuvais, žemėlapiais, lentelėmis, žodynais ir kt.). Mokytojų, tai darančių kartais procentas išliko nepakitęs, o to nedarantis nenurodė nei vienas mokytojas, nors pernai 4,3 proc. atsakė „Ne“.
- 8,7 proc. padidėjo skaičius mokytojų, kurie atsakė, kad skirdami užduotis mokiniams jie atsižvelgia į mokinių skirtybes (amžiaus tarpsnio, asmeninius ir ugdymosi poreikius, interesus, gebėjimus).
- 4,4 proc. padaugėjo mokytojų, kurie organizuodami mokymą(si) visada arba dažnai, atsižvelgdami į mokinių poreikius ir gebėjimus taiko įvairius nenuolatinius mokinių pergrupavimo pagal jų mokymosi poreikius būdus. 13,1 proc. padaugėjo mokytojų darančių tai dažnai, o netaikančių šių būdų nebefiksuota.
- 13 proc. padidėjo skaičius mokytojų, teigiančių, kad jie skatina mokinius keltis individualius, su jų galimybėmis, interesais ir siekiais derančius ugdymosi tikslus. Dabar tokių mokytojų gimnazijoje yra 82,6 proc. ir tai yra aukštas rodiklis.

Ši teigiama dinamika rodo, kad mokytojai sąmoningai ir vis daugiau taiko metodų ir būdų, skirtų mokymo(si) diferencijavimui, individualizavimui ir suasmeninimui.

Palyginus mokinių 2022 m. gruodžio mėn. (dalyvavo 78 mokiniai) ir 2023 m. gruodžio mėn. (dalyvavo 90 mokinių) atliktų analogiškų anketų rezultatus, matomi kitokie pokyčiai.

- 14,2 procentais mažiau mokinių atsakė, kad mokytojai aiškindami jiems temas ir skirdami užduotis, atsižvelgdami į jų gebėjimus bei darbo tempą, leidžia jiems pasirinkti skirtingo sudėtingumo užduotis, skirtingą jų skaičių ir apimtį. 10 procentų mažiau mokinių atsakė, kad mokytojai tai daro dažnai.
- 20,7 procentų mažiau mokinių atsakė, kad organizuodami mokymą(si) mokytojai leidžia jiems pasirinkti užduočių atlikimo būdus (raštu, žodžiu, savarankiškai, su draugo pagalba, naudojantis papildoma medžiaga ir priemonėmis, pvz. skaičiuotuvais, žemėlapiais, lentelėmis, žodynais ir kt.).
- 17,9 proc. sumažėjo skaičius mokinių, atsakusių, kad mokytojai, skirdami užduotis mokiniams, atsižvelgia į mokinių skirtybes (amžiaus tarpsnio, asmeninius ir ugdymosi poreikius, interesus, gebėjimus). 23,9 procentais padaugėjo mokinių, teigiančių, kad mokytojai to nedaro visiškai.
- 9,9 procentais sumažėjo mokinių, teigiančių, kad mokytojai, organizuodami mokymą(si) visada, atsižvelgdami į mokinių poreikius ir gebėjimus taiko įvairius nenuolatinius mokinių pergrupavimo pagal jų mokymosi poreikius būdus.
- 18,7 procento sumažėjo mokinių, teigiančių, kad dalykų mokytojai ir klasių vadovai skatina juos keltis individualius, su jų galimybėmis, interesais ir siekiais derančius ugdymosi tikslus.

Išanalizavus šiuos duomenis galima teigti, kad nors mokytojai skiria vis daugiau dėmesio mokymo(si) diferencijavimui, individualizavimui ir suasmeninimui, mokiniai to nepastebi, neįvertina, priprato prie jiems skiriamo dėmesio, nes mokytojai ugdymo turinio diferencijavimo pamokose neįvardina, nepabrėžia, visa tai organiškai įsipina į pamokų eigą. Kita vertus, mokytojai turi nuolat ieškoti naujų metodų ir būdų, kaip patenkinti įvairių gebėjimų mokinių ugdymosi poreikius ir užtikrinti nors minimalią, bet kiekvieno mokinio pažangą ir sėkmę kiekvienoje pamokoje.

Rekomendacijos

Rekomendacijos parengtos remiantis Audronės Šarskuvienės seminaro, vykusio Trakų gimnazijoje 2024 m. sausio 4 d. medžiaga.

Diferencijavimas ir individualizavimas:

nėra privaloma kiekvienos pamokos dalis – jų poreikį nustato mokytojas ruošdamasis pamokai, išsiaiškindamas mokinių startinę poziciją, stebėdamas mokinių mokymąsi / išmokimą / veiklos sėkmę pamokoje;

turi būti pagrįstas (įsi)vertinimo duomenimis;
yra subtilus procesas, nesudarantis prielaidų segreguoti mokinius;
Kuo individualizavimas skiriasi nuo suasmeninimo?

Diferencijavimas yra darbas grupėms, individualizuojant ugdymo torinį, sprendimą priima mokytojas, o suasmeninant – mokytojas kartu su mokiniu (turinys pritaikomas per vaiko pasirinkimus).

Diferencijuoti nereikia, jei visi mokiniai gebės įvykdyti pamokos uždavinį.

Diferencijavimas nuo pastoliavimo skiriasi, pvz., diferencijuodami (individualizuodami) pateikiame skirtingas užduotis, o pastoliaudami skiriame tas pačias užduotis ir numatome būdus, kurie padėtų mokiniams įveikti kliūtis, mokymosi barjerus, t.y. apmąstome, kaip visus mokinius įgalinti.

Pastoliavimas suprantamas kaip **ugdymo planavimo būdas**, kurio metu numatomi edukaciniai sprendimai, padedantys mokiniams išvengti mokymosi kliūčių ir užtikrinantys mokymosi sėkmę; pedagogo kompetencijomis grįsta optimali ir savalaikė ugdymos(si) / mokymo(si) parama mokiniui kaip pastoliai – nei per aukšti, nei per žemi). Mokymosi procese kliūčių įveikai planuojama ir taikoma parama kaip pastoliai, kad mokinys pats pasiektų numatyto tikslo. Parama teikiama kiekvienam mokiniui (ne tik specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams), kuris susiduria su mokymosi kliūtimis.

Pastoliavimas – tai vienodos užduotys, bet skirtinga pagalba. Tai yra nekontaktinė pagalba, mokinys apsitarnauja pats, dirba savarankiškai.

Pastoliaujant numatoma:

- parankiausios mokymosi sąlygos (kitos ar papildomos priemonės, šaltiniai, aplinka);
- nukreipiantys klausimai;
- mokymosi veiklos eiliškumo planas;
- užduoties atlikimo pavyzdžiai, analogijos;
- galimybė mokytis su kitu mokiniu.

Pastoliais gali tapti

- tinkamai, orientuojantis į mokinių įvairovę, suformuluotas mokymosi uždavinys;
- ugdymo turinio, mokomosios medžiagos prieinamumas;
- mokomosios medžiagos pateikimo įvairovė;
- išmokimui palankūs mokymosi metodai;

- patirtinio mokymo taikymas;
- dalykų integracija.

Diferencijavimo pagrindinis principas: Visu mokinių visko išmokyti neįmanoma, bet visus mokinius galima kai ko išmokyti

Diferencijavimo, individualizavimo ir suasmeninimo stygiaus požymiai:

Yra mokinių, kurie

neįvykdė pamokos uždavinio – nepadarė pažangos,
nepatira mokymosi sėkmės – nuolat klysta ir nesulaukia veiksmingos
pagalbos;
nuobodžiauja, neįsitraukia į mokymąsi;
anksčiau už kitus atlieka užduotis ir neturi kuo užsiimti;
mokosi vangiai, pasyviai.

Diferencijavimas, individualizavimas ir suasmeninimas bus veiksmingas, jei mokytojas pažįsta mokinius kaip besimokančiuosius (žino jų mokymosi stilių, motyvacijos stiprinimo būdus, interesus, temperamentą, galimybes, gebėjimus);

- pritaiko ugdymo turinį;
- sistemingai stebi mokymąsi ir išmokimą;
- naudoja (įsi)vertinimo duomenimis tikslingam, konkrečiam grįžtamajam ryšiui teikti, mokymui(si) koreguoti,
- teikia kryptingą, tikslingą pagalbą pagal mokymosi poreikius;
- skatina mokinių bendradarbiavimą – dalijimąsi mokymosi patirtimis;
- sudaro galimybes mokiniams rinktis mokymosi sąlygas, šaltinius, mokymosi ir išmokimo rezultatų pristatymo būdus;
- skiria laiko mokinių mokymosi proceso ir išmokimo įsivertinimui, refleksijai ir naudoja gautą informaciją grįžtamajam ryšiui bei tolimesniam mokymui(si).

Įvardinti mokiniams taikomus metodus, supažindinti su jų pavadinimais, kad mokiniai suprastų ir žinotų, kad jie dirba naudojant įvairius metodus bei taikant įvairias darbo formas.

Taikant bendradarbiavimo metodą turi būti numatyta jo nauda, kiekvieno mokinio įdirbis, įsitraukimas į veiklą, išnaudota pagalba draugui, numatyta atsakomybė už partnerio veiklą ir už bendrą darbą, vaidmenų paskirstymas, atsiskaitymas.

Tuo pačiu skatinti gabesnių mokinių pažangą parenkant jiems įdomesnių užduočių taikant žinių analizę bei sintezę, kūrybiškumą, loginį mąstymą.

Užduotys mokiniams turėtų būti įvairios, nesikartojančios, nemonotoniškos, žadinančios mokinių dėmesį. Paaiškinama, ką mokiniai turi išmokyti, pakartoti ir atlikti. Užduotys, nurodymai

ir aiškinimai kiekvienam mokiniui formuluojami aiškiai, tinkamai, suprantamai. Tokiu būdu mokytojas ir tinkamai organizuotas mokymo(si) procesas padės pagerinti vaiko pažangą.

Kiekvieną pamoką mokytojas turėtų panaudoti bent po 2-3 skirtingus metodus mokinių susidomėjimo sužadinimui, įsitraukimui į veiklas, naujo ugdymo turinio pristatymui, išeitos medžiagos pakartojimui ir įtvirtinimui.

Visas pamokas galima integruoti su bet kuriuo gimnazijoje dėstomu dalyku, taip pat karjeros specialistu, bibliotekos vedėja, psichologu. Tokios pamokos gali vykti ne tik gimnazijos teritorijoje, bet ir už jos ribų, įvairiose ugdymo erdvėse.

Pabrėžti kitų dalykų integravimą, tarpdalykinių ryšių svarbą, naudą. Būtinai įvardinti integraciją.

Taikant mokymąsi įvairiose aplinkose būtina akcentuoti tokių veiklų naudą bei prasmę, iš anksto su mokiniais aptarti mokymosi siekius ir uždavinius, kad vystant į tokią pamoką mokiniai turėtų aiškų veiksmų planą, ko išmoks ir ką turės atlikti, ką įsidėmėti, ką atsiminti. Būtina taikyti tokių užsiėmimų refleksiją (grįžtamąjį ryšį), įvardinti mokiniams, kad tai yra veikla kitokiose erdvėse.

Dalykų mokytojams ir klasių vadovams organizuoti netradicines pamokas, integruotas pamokas, įvairią projektinę veiklą ir taikyti kuo įvairesnius mokymo metodus, kurie padės mokiniams veikti naujose nestandartinėse situacijose.

Išvados ir rekomendacijos aptartos metodinių grupių posėdžiuose sausio mėnesį.

Paskelbta gimnazijos internetinėje svetainėje, skyriuje „Įsivertinimas“.

Parengė: Daiva Bernatavičienė, Vincenta Diugevič, Jurgita Lapuchovienė, Teresa Mikonskaja, Ilona Balkuvienė